

FENOMENOLOGINEN JA LAPSILÄHTÖINEN TUTKIMUS LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLLOSTA

Tohtorikoulutettava:
Kola Siv

TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTA

- ❖ Sosiaalityö tutkimusalana keskittyy haavoittuvimpiin yhteisöihin, väestöryhmiin ja yksilöihin, joten sosiaalityön tutkimukseen ja tutkijoihin liittyy sosiaalinen vastuu (Brante 2003, 147)
- ❖ Sosiaalityön ytimessä on yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuuksien tasoittaminen (Brante 2003)
- ❖ Poliitiikka ohjaa pitkälti sitä, mitä yhteiskunnassa pidetään sosiaalisena ongelmana (Brante 2003; Sunesson 2003)
- ❖ Sosiaalityö pitäisi pystyä edistämään heikossa asemassa olevien tilannetta, joten tarvitaan enemmän kriittistä tutkimusta, että käytännön sosiaalityötä voidaan tukea (esim. Brante 2003)

TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

- ❖ Lasten kanssa tehtävä sosiaalityö on haastavaa ja kiistanalaista, jossa ammattilaisten on kyettävä tarkastelemaan maailmaa lasten kautta, unohtamatta lapsen sosiaalista ympäristöä, lapsen omaa perhettä ja lapsen laajempaa sosiaalista verkostoa (Cooper, Hetherington & Katz 2003; Boyd 2019, 17)
- ❖ Sosiaalityöntekijän vaikutusta lapsen elämään voidaan pitää suurena (Day 2017)
- ❖ Ammattilaisilla on oltava kyky kuunnella lasta, tarkkailla ja osoittaa empatiaa (Cooper, Hetherington & Katz 2003; Boyd 2019, 17)
- ❖ Ajankohtainen tutkimus osoittaa, että lasten kanssa tehtävässä sosiaalityössä on monesti kyse lasten yleistyksistä, joissa arvolatautuneet ja jopa kulttuurisidonnaiset elementit ovat edustettuina (Jensen, Studsrød & Ellingsen 2020)
- ❖ Lasta lastensuojelun asiakkaina tarkastellaan heidän vanhempiansa näkökulmasta ja lapsen omalle ymmärrykselle jää vähän tilaa (Jensen, Studsrød & Ellingsen 2020)
- ❖ Mitä nuorempi lapsi, sitä vähemmän lapsi on osallisena (Jensen, Studsrød & Ellingsen 2020)

TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTA

- ❖ Tarvitaan yhä enemmän tutkimustietoa lasten merkityksen tekemisestä sekä lasten osallisuudesta (Enell, Forkby, Thunell 2023)
- ❖ Lapsikeskeinen työ asettaa yhä enemmän vaatimuksia sosiaalityön ammattilaisille ja haastaa ammattilaisten käsityksiä lapsikeskeisestä työskentelystä (Bardy 2013, 123; Forsberg ym. 2006)
- ❖ Lapsen sijoittaminen on ymmärrettävää isona elämänmuutoksena ja vaikuttaa lapseen emotionaalisesti (esim. Enroos 2013; Laakso 2016)
- ❖ Lastensuojelu kaipaa lasten näkökulmaan perustuvaa tutkimusta (Pekkarinen 2011; Backe-Hansen ym. 2013; Wolff ym. 2016)
- ❖ Tutkimuksissa tarvitaan yhä enemmän lasten omia kertomuksia (Enell, Forkby, Thulin 2023)
- ❖ Lapsien *kanssa* tehtävää tutkimusta tarvitaan yhä enemmän (Enell, Forkby, Thulin 2023)

TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTA

- ❖ Lapsuus on kaikista haavoittuvin vaihe –versus- Lapsi pitää myös osata nähdä osaavana ja toimijana omassa elämässään
- ❖ Lapsen *ääni* ei tule kuuluviin vaikka lapsi on tavannut sosiaalityöntekijänsä eikä lapsi tietää miksi tapaa sosiaalityöntekijää (Enell, Forkby, Thulin 2023)
- ❖ Noin 6 kertaa (arvioinneissa) enemmän keskustellaan vanhempien kanssa verrattuna lapsen kanssa (Enell, Forkby, Thulin 2023)
- ❖ Lastensuojelussa olevat lapset ja heidän näkemykset saattavat jäädä näkymättömiksi **organisaatiokulttuuriin** liittyvien tekijöiden, **resurssipuutteen** sekä **ammattilaisten vähäisen ajan takia** (arjen työssä harjoittaa reflektiivisyyttä) (Ferguson 2017)
- ❖ **Haasteelliset ja vuorovaikutukseen liittyvät tekijät**, kuten järkyttyneet ja vihaiset vanhemmat ja perheystävät, sekä **vanhempien haluttomuus tehdä yhteistyötä** sosiaalityöntekijöiden kanssa voivat lisätä riskiä, ettei lapsi tule nähdyksi käytännön sosiaalityössä (Ferguson 2017)

TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

- ❖ Lastensuojelua voidaan pitää byrokraattisena ja luonteeltaan joustamattomana, osa lapsista kokee itse järjestelmän traumaattisena (Cooper, Hetherington & Katz 2003)
- ❖ Lasten ja perheiden kanssa tehtävä sosiaalityö tulisi perustua ihmissuhteisiin sekä luovaan ja sensitiiviseen vuorovaikutukseen, jotta lapsen elämään voidaan vaikuttaa positiiviseen suuntaan (Morrison 2016, 4)
- ❖ Lastensuojelussa on **vähäistä tietoa** siitä, mistä lasten kanssa tehtävässä sosiaalityössä käytännössä on kyse ja missä määrin tätä työtä voidaan pitää lapsikeskeisenä
- ❖ Vaikka lapsen koti on paikka, jossa sosiaalityöntekijän työ on keskiössä, tutkimuksessa on sivuutettu kotikäynnit (Ferguson 2018)
- ❖ Kysymällä sosiaalityöntekijöiltä saadaan tietoa siitä, miten he haluavat työskennellä, miten he luulevat työskentelevänsä tai miten he haluavat, että muut luulee heidän työskentelvänsä (Sunesson 1981)
- ❖ Vahvistaa lapsioikeudellinen perspektiivi sekä lapsikeskeinen/lapsilähtöinen perspektiivi

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

- ❖ Sijoitukset lisääntyneet koko 2000-luku
- ❖ Lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle näyttää tapahtuvan kiireellisen sijoitusten kautta (THL 2020)
- ❖ Laitoshoidon perinne on vahva Suomessa
- ❖ Kansainvälisesti lastensuojelun laitoshoidon käyttöä pyritään vähentämään ja perhehoitoa lisäämään (Fernandez & Barth 2010)
- ❖ Nuorempien lasten huostaanoton tarve johtuu yleisesti lapsen vanhempien kyvyttömyydestä huolehtia lapsestaan (Kitinoja 2004, 108)
- ❖ Lastensuojelussa systeminen työote on implementoitu 22 hyvinvointialueella (THL 9/2022)
- ❖ Sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja toimivat monesti lastensuojelussa työparina

TEORIA JA KESKEISET KÄSITTEET

- ❖ **Fenomoneologia**, Fenomenologinen ontologia näkee todellisuuden enemmän kuin objektiivisena maailman havaiten ja antaen suuren merkityksen subjektiiviselle, havaitulle todellisuudelle
- ❖ Todellisuus koostuu niin subjektiivisesta kuin objektiivisesta maailmasta
- ❖ **Lapsuussosiologia**, Lapsi *aktiivisena toimijana ja tiedon tuottajana*
- ❖ Lapsuus sosiaalisena konstruktiona, ei universaalinen
- ❖ Kiinnostunut lapsen nykytilanteesta, ei tulevana aikuisena
- ❖ **Kriittinen lähestymistapa**- analysoida valtasuhteet ja myös käytännössä pyrkiä valtasuhteiden tasaantumiseen

KÄSITTEET

- ❖ Lapsudentutkimuksen tai lapsitutkimuksen (*Childhood Studie, Social Studies of Childhood ja Child Studies*) tavoite ei ole vaan tutkia lapsia, vaan lähestyä lasta **tutkimuskumppanina**
- ❖ Lapsilähtöisen rinnakkaiskäsite lapsikeskeisyys on käsitteenä vähän määritelty (Muukkonen & Tuulensalo 2004, 2)
- ❖ **Lapsikeskeinen - Lapsilähtöisyys**
- ❖ **Lapsinäkökulmainen** (Child prespective, barncentrerat) - Miten aikuinen näkee lapsen ja lapsen kokemuksia
- ❖ **Lapsen näkökulmainen** (Child´s perspective, barn perspektiv) - Miten lapsi näkee ja kokee maailmansa
- ❖ Lapsikeskeinen työ-Lasta kuullaan ja lapsen mielipiteet, toiveet ja tunteet huomioidaan työskentelyssä (Jack & Donellan 2013, 106)
- ❖ Sosiaalityö lapsen kanssa-Vieras käsite lastensuojelun sosiaalityössä Suomessa
- ❖ Toimijuus, tiedon tuottaja, valta/valtasuhteet, monipaikkaisuus

METODOLOGIA

- ❖ **Kvalitatiivinen tutkimus** -Tavoitellaan lapsen kokemuksia, käsityksiä, merkityksenantoja ja toimintastrategioita/tavoitellaan mitä lapsen ja ammattilaisen vuorovaikutuksessa tapahtuu ja miten ammattilaiset toimivat käytännön työssä lasten kanssa
- ❖ Etnografinen tutkimusmenetelmä on katsottu sopivan erityisen hyvin lapsuudentutkimukseen (Halldén 2005, 7)
- ❖ Lapsille suunnattuja tutkimuksia katsotaan edellyttävän innovatiivisempia ja moninaisempia tutkimusmenetelmiä, tämä tutkimus perustuu laaja-alaiseen etnografisiin menetelmiin
- ❖ Aineisto koostuu osallistuvista havainnoinneista, haastatteluista lasten kanssa, vapaista keskusteluista, dokumenteista, digitalisista tallenteista ja fokusryhmähaastatteluista

TUTKIMUKSEN AIKATAULU

- ❖ Tutkimussuunnitelma laadittu 2019-2020
- ❖ Kirjallisuuskatsaus 2020
- ❖ Artikkelit 1: A child's perspective and a holistically approach on children's understandings and experiences about out-of-home care and transfers as an everyday culture: A literature review
- ❖ Korona 2020-loppukesä 2021 - Aiheeseen syventyminen
- ❖ Data kerätty ajalla: elokuu 2021 - toukokuu 2023
- ❖ 2 ja 3 artikkeli työn alla - Lapsen omat kokemukset sijaishuollosta holistisesta näkökulmasta tarkasteltuna ja Sosiaalityö lasten kanssa – Lapsikeskeinen näkökulma

OMA POSITIOINTI

- ❖ Sosiaalityöntekijä ammattilaisena
- ❖ Kiinnostunut lapsen positiosta sosiaalityössä
- ❖ Lapsi tiedon tuottajana ja oman elämänsä asiantuntijana - Lapsen omat kokemukset ja mielipiteet tärkeänä
- ❖ Lapsen oikeudet ja lapsen oikeus tietoon
- ❖ Kiinnostunut lapsikeskeisestä työskentelystä sosiaalityössä lasten kanssa
- ❖ Valtasuhteet sosiaalityössä

TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

- ❖ Tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa lapsen arjesta, jonka me aikuiset voimme nähdä sosiaalisesti rakentuneena toimintana, mutta jonka lapset mitä todennäköisimmin ymmärtävät kotinaan ja arkipäivänään
- ❖ Tutkimuksen tavoitteena on myös saada tietoa siitä, miten lastensuojelun ammattilaiset käytännössä työskentelevät sijoitettujen pienten lasten kanssa ja miltä osin työskentely voidaan pitää lapsilähtöisenä
- ❖ *Miten lastensuojelun sijaishuolto voidaan ymmärtää sijoitetun lapsen näkökulmasta tarkasteltuna?*
- ❖ *Millä tavalla sijoitettu lapsi kokee ja ymmärtää sijaishuoltoon siirtymisen myötä tulleita muutoksia?*
- ❖ *Miltä osin lapsilähtöinen näkökulma on edustettuna sosiaalityössä sijoitettujen lasten kanssa?*

PÄÄSY KENTÄLLE

- ❖ Lapsen sosiaalityöntekijä avainroolissa
- ❖ Tiedottaminen – Sosiaalityöntekijä, lapsen vanhemmat ja lapsi
- ❖ Lapsi itse ja lapsen vanhemmat suhtautuivat myönteisesti tutkimukseen osallistumiseen
- ❖ Lapsen sijaisperhe on ollut keskeisessä roolissa koko tutkimuksen aikana
- ❖ Lapsen tapaamiset sovittiin ensiksi sosiaalityöntekijän kanssa, myöhemmin suoraan sijaisperheen ja lapsen biologisen vanhemman kanssa
- ❖ Aloitettu yhteisestä asiakassuunnitelmapalaverista tai yhteisestä tapaamisesta

KENTTÄTYÖ 2021-2023

Lapsen kanssa työskentely

- ❖ Tutustuminen ja lapsen kanssa oleminen
- ❖ Leikki, pelaaminen, yhdessä oleminen, yhteiset mielenkiinnon kohteet (eläimet), piirtäminen, musiikin kuuntelu, videopelejä, ulkoilu
- ❖ Lapsen ehdoilla-välillä vanhempi/sijaisvanhempi alussa mukana, lapsi prosessin johtajana
- ❖ Sijaisperheen ja biologisten vanhempien kanssa vietetty aikaa

Lastensuojelun kanssa työskentely

- ❖ Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä oli yhteydessä lapsen vanhempiin ja sijaisperheeseen
- ❖ Sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja ilmoittivat tulevista tapaamisista ja asiakassuunnitelmapalavereista
- ❖ Ammatillaiset halukkaita reflektioon
- ❖ Kokivat yhteiset keskustelut hyödyllisinä
- ❖ Tutkimuksen aikana tapahtui muutoksia kenttätyössä- lapsi otettiin enemmän mukaan, alettiin tapaamaan lasta, ammattilaisten suhtautuminen lapseen muuttui (lapsella on oikeus tietoon)

TUTKIMUKSEN DATA

- ❖ Lapsen haastattelut 4-6 kertaa kestoltaan 12 - 59 minuuttia, N = 5 (7)
- ❖ Lapsen ottamia kuvia (3 tärkeää asiaa)
- ❖ Lapsen päiväkirja (puheluja, viestejä, WhatsApp, videoita) 7- 9 kertaa/lapsi
- ❖ Asiakaskertomuksia 151 sivua (ajalta 1.1.2020-31.12.2020 (6) ja 1.1.2021-31.12.2021 (1))
- ❖ Havainnointi lapsen sijaisperheessä ja biologisella vanhemmalla (2 x 1.5 - 2h)
- ❖ Havainnointi lastensuojelun kenttätöissä (tapaamiset lasten kanssa sekä asiakassuunnitelmat) Asiakassuunnitelmapalavereita **yhteensä 19** (1- 2 vuodessa), lasten tapaamiset 10 (2 - 3 tapaamista vuodessa)
- ❖ N= 12 (8 sosiaalityöntekijä & 4 sosiaaliohjaaja/ 5 mukana koko tutkimuksessa)
- ❖ Ammattilaisten fokusryhmähaastattelu 2 x 1,5h (ruotsinkielinen/suomenkielinen)
- ❖ Tutkijan päiväkirja

KOKEMUKSIA KÄYTÄNNÖSTÄ

Toimivat käytännöt

- ❖ Pitkä aika kentällä –joustoa, aikaa tutustumiseen, tutustuttiin, ystävystyttiin
- ❖ Haastattelut myös pienten lasten kanssa toimivat kun on aikaa ja voidaan ottaa huomioon lapsen tapa olla ja toimia
- ❖ Haastattelun-Keskustelun välillä vuorottelua/uskaltaa olla luova
- ❖ Tärkeä varata riittävästi aikaa leikkeihin, peleihin, olla kiinnostunut lapsen asioista
- ❖ Selkeys auttaa - Aikuinen kertoo missä järjestyksessä asioita tehdään
- ❖ Lapsen aikataulu huomioiden!
- ❖ Lapselle tilan antaminen, lapsi voi kertoa omissa tahdissaan, uskaltaa olla hiljaa ja odottaa
- ❖ Lapselle soittaminen ja viestittely
- ❖ Kysymyksiä, jossa lapsi saa kertoa muille lapsille omista kokemuksistaan/ajatuksista toimivia

Ei toimivat käytännöt

- ❖ Liikaa häiriötekijöitä- sisaruksia, kavereita, väsymys
- ❖ Kiire (aikuisen)
- ❖ Nauhoittaminen (lapsilla oli välillä vaikeampi keskittyä jos nauhoitin)
- ❖ Päiväkirja –kirjoittaminen ei kiinnostanut
- ❖ Paikalla pysyminen (siirryimme paikasta toiseen)
- ❖ Joustamaton haastattelutilanne ja runko

KÄYTÄNNÖSTÄ OPITTU – SOSIAALITYÖN AMMATTILAINEN

- ❖ Havainnoimalla saa käsityksen mitä asiakastyössä oikeasti tapahtuu - Kuka puhuu, mistä puhutaan, mitä tehdään, kuka tekee?
- ❖ Sopiminen välillä haastava, muutoksia ja perumisia, unohduksia
- ❖ Työntekijävaihdokset haasteena lastensuojelussa
- ❖ Havainnoiminen luonnollista (asiakassuunnitelmat)
- ❖ Ammattilaisten ja lasten tapaamisten havainnointi haasteellisempaa – oma rooli tuli näkyvämmäksi
- ❖ Vaikea välillä olla täysin havainnoivan roolissa
- ❖ Aikaa vievä tapa kerätä tutkimusdataa
- ❖ Pääsy kentälle aikaa vievää – halutaan suojata lasta
- ❖ Vaikeuksia ohittaa ”gatekeepers”

ALUSTAVIA TULOKSIA

- ❖ Lapsen arki sijaishuollossa voidaan ymmärtää **monipaikkaiseksi ja sosiaalisesti kompleksiseksi tilaksi**
- ❖ Lapset itse kokevat monipaikkaisuuden normaaliksi elämäntavaksi
- ❖ Lapsi tekee arjessa tietoisia päätöksiä hallitakseen sosiaalisia tilanteita (mm. tapaamistilanteissa, valikoi kaverit pois, itkee/menee piiloon)-lapsi toimijana
- ❖ Lapsen näkökulmasta on tärkeää, että hän ymmärtää/saa tietoa omasta historiastaan (puuttuva tieto etsitään/kaivataan/haetaan selityksiä)
- ❖ Muutostilanteet on kehitettävä yhä lapsiherkempään suuntaan (barnsensitiv)
- ❖ Lapsen oikeus yksityisyyteen?

ALUSTAVIA TULOKSIA

- ❖ Lastensuojelun kirjaamiskäytännöistä lapsen omat kokemukset ja narratiivit jää puuttumaan (asiakassuunnitelmat kaavamaisia ja aikuislähtöisiä/kenelle kirjoitetaan ja miksi/puhtaan lapsesta **ei niinkään lapsen kanssa**/tapaamisjärjestelyt aikaa vieviä/aikuiset tulkitsevat lasta)
- ❖ Ammattilaisten on **kuljettava** lasta koko lastensuojeluprosessin läpi
- ❖ Hyvät käytännöt, lapsi valmistellaan asiakassuunnitelmapalaveriin, lapsi tavataan yksin ja suunnitellusti, rehellinen ja avoin puhe lapsen kanssa, selkeä työnjako kotikäynneillä/tapaamisilla jos on kaksi työntekijää, tapaamisten suunnittelu, proaktiivinen työskentely lapsen kanssa,

ALUSTAVIA TULOKSIA

- ❖ Lasta kuullaan (vanhemmat lapset paremmin, nuoremmat ja vaikeasti tavoitettavissa ei niinkään)
- ❖ Lapsen toiveet ja tunteet otetaan osittain huomioon (vanhemmat lapset, tapaamisista, sijoituksesta)
- ❖ Lapsen kanssa työskennellään/tavataan 1-5 kerta/v (suurin osa työskentelystä tapahtuu aikuisten kanssa)
- ❖ Myös hyvin nuoria lapsia (3v) kuullaan ja tavataan (lapsen mielipide selvitetään käyttämällä esim. peukkuja)
- ❖ Mutta:
 - ❖ Lasten tapaamiset ei näyttäisi takaavan, että lapsi tule kuulluksi tai että lapsen toiveet ja tunteet otetaan huomioon työskentelyssä (ohitetaan lapsen ääni esim lapsi kertoo että ei jaksaa koulussa, lapsi hyötyy ennakoimisesta mutta aikuiset tekevät nopeita muutoksia tapaamisjärjestelyihin eikä lapsi ole tietoinen)
 - ❖ Kommunikaation voiman/communication power on aikuisella - lapselle jää vähän tilaa (työskentely vanhempien kanssa, lapsen omalle tarinalle jää vähän tilaa, aikuiset kyselee tietyistä teemoista, lapsi ei ole läsnä missä päätökset tehdään)
 - ❖ Ammattilaisten on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota siihen, mikä voi häiritä lapsen kanssa käytävää kommunikaatiota ja vaikuttaa siihen, että lapsi jää näkymättömäksi (ei selkeä työnjako, aikuiset huomion keskipisteenä, kiire, työn suunnittelemattomuus, ohitetaan lasta)

OMIA KOKEMUKSIA KENTTÄTYÖSTÄ

- ❖ Lasten kiinnostus ja innostus osallistua yllätti
- ❖ Biologiset vanhemmat suhtautuivat myönteisesti tutkimukseen (ehdottivat että olisin mukana tapaamisilla)
- ❖ Välillä haastava olla vaan tutkijan roolissa
- ❖ Havainnoiminen perheissä loppujen lopuksi aika luonnollista-kerroin etukäteen mitä teen ja miten aioin toimia
- ❖ Lapsen haastattelemisen jännitti-olemme tutkijoina riippuvaisia lapsen tarinoista, haluamme onnistua työskentelyssä lapsen kanssa, haastattelu lasten kanssa vaatii luovuutta ja aikaa
- ❖ Lapsi taitava kertoja, halukas jakaa omia kokemuksiaan
- ❖ Lasten ja biologisten vanhempien myönteiset palautteet-Tuli kuulluksi
- ❖ Oma kokemus kotikäyntityöskentelystä auttoi
- ❖ Lapsen kanssa kommunikointi poikkeaa aikuisten kanssa kommunikoinnista-Ei vastaa, pidä taukoja, tekee muuta, vastaa en tiedä,

TUTKIMUKSEN HEIKKOUKSIA JA JATKOTUTKIMUKSIA

- ❖ Sosiaalityöntekijät valikoineet lapset (saattaa vaikuttaa tulokseen)
- ❖ Vähän informantteja
- ❖ Jatkossa laajemmin tutkia pienten lasten kokemuksia lastensuojelusta
- ❖ Sosiaalityö lasten kanssa- Tarvitaan lisää tietoa käytännön työstä
- ❖ Etnografisia tutkimuksia tarvitaan- Mitä tapahtuu kentällä ja miten?

LÄHTEET

Backe- Hensen, Elisabeth, Højer, Ingrid, Sjöblom, Yvonne & Storø Jan (2013) Psychosocial Intervention. Out of home care in Norway and Sweden – similar and different. *Psychosocial Intervention* 32. pp193-202.

Bardy, Marjatta (2013) Lastensuojelun filosofia ja käytäntö. I Marjatta, Bardy (red.) Lastensuojelun ytimessä. Neljäs painos. Juvenus Print. Tampere. 49 - 78.

Boyd, Webb Nancy (2019) Social work practice with children (fourth edition). The Guilford Press. New York London.

Brante, Thomas (2003). Konsolideringen av nya vetenskapliga fält. Exemplet forskning i socialt arbete. I *socialt arbete. En nationell genomlysning av ämnet* (Vol. Högskoleverkets rapportserie 2003: 16R, s. 135-197)

Cooper, Andrew, Hetherington, Rachael & Katz, Illan (2003) The Risk Factor. Making the child protection system work for children. Demos.

Day, Anne-Marie (2017) Hearing the voice of looked after children: Challenging Current assumptions and knowledge about Pathways into offending. *Safer Communities*. Brighton. Vol. 16, Iss.3, pp 122 - 133.

Enell, Forby, Thenell 2023 (luento att forska med barn, unga och familjer)

Enroos, Rosi (2016) Lapsen tulo julkiseen kotiin. Huostaanoton ensi vaiheet sijaishuoltopaikkojen toimijoiden näkökulmasta. I Rosi, Enroos, Tarja, Heino & Tarja Pösö (red.) HUOSTAANOTTO Lastensuojelun vaativin tehtävä. Vastapaino. Tampere.

Ferguson, Harry (2017) How Children Become Invisible in Child Protection Work: Findings from Research into Day-to-Day Social Work Practice. *British Journal of Social Work*, 47, 1007-1023. doi.10.1093/bjsw/bcw065

Forsberg, Hannele, Ritala-Koskinen, Aino & Törrönen, Maritta (2006) Lapset ja sosiaalityö. PS kustannus. Jyväskylä.

LÄHTEET

Halldén, Gunilla (2005) Barns inflytande över barndomen. *Sociologisk Forskning* nr. 4. pp. 5 - 11.

Jensen, Ida Bruheim, Studsrød, Ingonn & Ellingsen, Ingonn.T (2020) Child protection social workers` constructions of children and childhood: A integrative review. *Child & Family Social Work* 25(51) s 83-96. doi:10.1111/cfs.12720

Laakso, Riitta (2016) Huostaanotto ja muutokset lasten elämässä. I Rosi, Enroos, Tarja, Heino & Tarja Pösö (red.) HUOSTAANOTTO Lastensuojelun vaativin tehtävä. Vastapaino. Tampere.

Pekkarinen, Elina (2017) Koulukoti muutoksessa. Selvitys koulukotien asemasta ja tehtävästä. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkosto julkaisuja 187. Helsinki. Nuorisotutkimusseura. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulukoti_muutoksessa.pdf. Luettu 30.1.2020.

Sunesson, Sune. (2003). Socialt arbete – en bakgrund till ett forskningsämne. I *socialt arbete. En nationell genomlysning av ämnet*. (Vol. Högskoleverkets rapportserie 2003: 16R, s. 75-131)

Wolff, Reinhart, Flick, Uwe, Ackermann, Timo, Biesel, Kay, Bradhorst, Felix, Heinitz, Stefan, Patschke, Mareike & Pierrine, Robin (2016) Contributions to quality development in child protection. Children in Child Protection on the Participation of Children and Adolescents in the Helping Process; An Exploratory Study. Nationales Zentrum Frühe Hilfen. <https://www.researchgate.net/publication/321385791>. Luettu 3.1.2019.